

**PERIBAHASA MELAYU DAN
TERJEMAHANNYA DALAM BAHASA
INGGERIS DARI ASPEK BUDAYA**
*(MALAY PROVERB AND ITS TRANSLATION IN
ENGLISH FROM CULTURAL ASPECT)*

**Nurul Asmaa Akmal Md Din
Awang Azman Awang Pawi**
Jabatan Sosiobudaya
Akademi Pengajian Melayu
Universti Malaya
50603 Kuala Lumpur

Email: asmaaakmal73@gmail.com
awangazman@um.edu.my

(Dihantar: 4 Mac 2020; Diterima: 15 Mei 2020)

Abstrak

Peribahasa Melayu adalah salah satu bentuk orang dahulu menyampaikan sesuatu maksud secara tersirat. Keindahan akal budi dan pemikiran masyarakat dahulu dapat dilihat menerusi keindahan susunan kata yang diungkapkan oleh peribahasa ini. Peribahasa ini telah menjadi cerminan pemikiran masyarakat dahulu. Perbezaan yang wujud dalam bahasa Melayu-Inggeris menyebabkan timbulnya kesukaran untuk penterjemah untuk memahami maksud yang sebenar dalam sesebuah ungkapan. Oleh sebab itu, penelitian mendalam tentang peribahasa Melayu dan terjemahannya telah dilakukan untuk melihat perbezaan aspek budaya dalam bahasa Melayu dan Inggeris menggunakan teori unsur budaya yang diperkenalkan oleh Peter Newmark (1988). Dapatan kajian menunjukkan bahawa terdapat banyak unsur budaya yang digunakan dalam peribahasa Melayu.

Kata Kunci: Terjemahan, Budaya, Prosedur Terjemahan, Peribahasa Melayu

Abstract

Malay proverb is a medium that old folks used to deliver a hidden messages. The concept of valuing courtesy and thoughtfulness is portrayed through the way the older generation speaks and uses the proverb. It also symbolizes the intellect possessed by the Malay community. This creates a gap for translators to understand the underlying meaning from the proverb as there is a huge difference between the Malay and English languages. Therefore, a thorough understanding on Malay proverb and its translation was carried out to observe the cultural differences between the Malay and English languages by using the culture-specific theory introduced by Peter Newmark (1988). Thus, the findings show that there are a lot of cultural elements used in Malay proverb.

Keywords: Translation, Culture, Translation Procedure, Malay Proverb

1.0 Pengenalan

Terjemahan adalah satu bidang yang tidak asing lagi dalam kalangan pengkaji bahasa. Menurut Amirah Ahmad dan Rozaimah Rashidin (2011), penterjemahan boleh ditkarifkan sebagai proses penginterpretasian maka dengan memindahkan maklumat daripada satu bahasa kepada bahasa yang lain. Proses memadan sesuatu makna dengan makna yang sesuai dapat memastikan makna yang diungkapkan dapat difahami oleh masyarakat. Puteri Roslina Abdul Wahid (2012) menyatakan bahawa penterjemahan ialah aktiviti mentafsir sesuatu teks dan menghasilkan semula teks tersebut dalam bahasa yang lain. Nida (1946), dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)) turut memberikan pendefinisian tentang penterjemahan sebagai satu proses menyalin semula bahasa ke dalam bahasa lain dalam bentuk persamaan yang terdekat dari aspek makna dan gaya yang digunakan.

Selain itu, terjemahan mengikut pentakrifan yang diberikan oleh J.C Catfold (1965), dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)) ialah satu proses penggantian bahan tekstual bahasa sumber kepada bahasa sasaran. Roman Jakobson (1966), dalam

Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)) memberikan tiga jenis penterjemahan dalam karyanya iaitu *In Linguistic Aspects of Translation*. Pertama, penterjemahan intralingual ataupun rewording. Proses interpretasi tanda verbal yang menggunakan tanda lain dalam bahasa yang sama. Penterjemah akan menggunakan jenis terjemahan ini apabila penulisan teks dilakukan dalam bahasa yang sama untuk menerangkan tentang teks yang ditulis. Kedua, terjemahan interlingual atau terjemahan sevebar. Terjemahan ini adalah satu bentuk terjemahan tradisional yang menjadi fokus dalam bidang penterjemahan. Jenis yang ketiga ialah terjemahan intersemiotik atau trasmutasi (interpretasi tanda verbal dengan tanda dalam sistem tanda non-verbal). Penterjemahan ini biasanya digunakan dalam terjemahan teks yang bertulis ke dalam bentuk filem, muzik dan lukisan. Hal ini menunjukkan bahawa pelbagai aspek yang boleh dilihat dalam bidang terjemahan seperti aspek leksikal, aspek semantik dan juga aspek budaya.

Budaya ialah elemen yang sangat berkait rapat dengan kehidupan masyarakat. Menurut Puteri Roslina Abdul wahid (2012), budaya ialah satu unsur yang penting dalam sesebuah masyarakat manakala bahasa ialah salah satu unsur budaya. Malah, budaya juga melibatkan kehidupan dan suasana sekeliling masyarakat. Goodenough (1946), dalam Puteri Roslina Abdul Wahid, (2012) berpendapat bahawa budaya bukan sahaja apa yang diketahui dan dipercayai oleh masyarakat bahkan budaya ialah sesuatu perkara yang menjadi amalan dan diterima oleh seluruh anggota masyarakat. Goodenough juga menekankan bahawa budaya ialah sesuatu yang ada dalam pemikiran masyarakat dan cara manusia mentafsir hal ini.

Pendefinisian yang diberikan oleh Larson (1984), dalam Puteri Roslina Abdul Wahid

iaitu "All meaning is culturally conditioned. And the response to a given text is also culturally conditioned. Each society will interpret a message in terms of its culture. Menurut Nur Hafeza binti Ahmad Marekan (t.t), dalam Hasuria Che Omar dan Rokiah Awang (2009), bahasa dan budaya ialah elemen yang saling berkait antara satu sama lain. Nur Hafeza juga menerangkan bahawa konsep penterjemah dalam bidang budaya adalah sangat penting kerana penterjemahan ini membantu komunikasi, pemahaman dan perlakuan antara dua buah masyarakat yang berbeza bahasa.

Peribahasa Melayu adalah salah salah satu elemen yang penting yang menggambarkan pemikiran dan akal budi masyarakat Melayu dalam menyampaikan sesuatu perkara. Zaa'ba (1965), dalam Hasmidar Hassan dan Jafizah Jaafar (2016) menyatakan bahawa peribahasa adalah segala susunan cakap yang pendek yang melekat di mulut orang ramai sejak beberapa lama oleh sebab dan bijak perkataannya, luas dan benar tujuannya. Indirawati (1008), dalam Hasmidar Hassan dan Jafizah Jaafar (2016) juga menyatakan bahawa fungsi peribahasa ini adalah untuk menyampaikan maksud dengan cara tertentu dengan cara yang halus atau berlapik. Peribahasa juga berfungsi sebagai peringatan, nasihat dan kritikan untuk memberi nasihat kepada seseorang tanpa menyinggung hati seseorang. Malah, orang yang mendengar tidak akan tersinggung dalam sesebuah komunikasi yang berlaku. Abdulah (1997) dalam Hasmidar Hassan dan Jafizah Jaafar (2016) menyatakan bahawa peribahasa bukan juga wujud dalam kalangan bangsa Melayu namun hampir semua bangsa dunia. Peribahasa bertindak sebagai peraturan yang mengawal kehidupan bermasyarakat sebelum wujudnya undang-undang. Petua, nasihat dan petunjuk diambil berdasarkan kehidupan sekeliling manusia contohnya sifat binatang dan juga

tumbuhan-tumbuhan.

Menurut Zaitul Akma Zainol Hamzah dan Ahmad Fuad Mat Hassan (2011) menyatakan bahawa peribahasa Melayu menggambarkan pemikiran Melayu yang kaya dengan nilai-nilai sosial, moral dan fungsi adat. Malah, peribahasa Melayu turut menggambarkan falsafah yang dipegang oleh masyarakat Melayu terdahulu dalam kehidupan seharian mereka. Saidatul Nornis Hj. Mahali dan Mohd. Rosdi Saamah (2013) menyatakan bahawa peribahasa menjadi satu lambang jati diri sesebuah masyarakat yang mengamalkannya. Hal ini kerana keindahan bahasa yang digunakan dalam peribahasa secara tidak langsung dapat menggambarkan kehalusan budi masyarakat tersebut. Hamidah Abdul Wahab dan Siti Marina Kamil (2012) menjelaskan bahawa ungkapan peribahasa digunakan untuk melahirkan perasaan atau menegur sesuatu isu. Masyarakat dahulu kurang menggunakan bahasa langsung disebabkan perasaan malu yang wujud dalam diri sesetengah individu. Oleh sebab itu, penggunaan peribahasa digunakan sebagai medium untuk berkomunikasi.

Perhubungan yang erat antara hubungan dengan simpulan bahasa ini umpama satu rangkaian yang saling berkait antara satu sama lain. Oleh itu, data yang terdiri daripada kata, frasa dan klausa akan digunakan semasa proses menganalisis unsur budaya. Analisis setiap unsur budaya bermula dengan penghuraian makna serta fungsi sesuatu kata dalam teks dan kaedah terjemahan yang digunakan akan diteliti. Analisis komponen makna ini akan diterangkan dalam sub topik perbincangan.

2.0 Permasalahan Kajian

Unsur budaya ialah unsur yang sangat berkait rapat dengan kehidupan masyarakat dan secara tidak langsung wujudnya perkaitan unsur budaya ini dalam bidang terjemahan. Namun begitu, penterjemahan yang melibatkan unsur budaya rumit untuk dilakukan kerana tiada padanan yang sesuai untuk digunakan dalam bahasa sasaran. Newmark (1998), dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012) menyatakan bahawa:

"Frequently where there is a cultural focus, there is a translation problem due to the cultural 'gap' or 'distance' between the source and target language."

Hal ini jelas menunjukkan bahawa jurang budaya yang terdapat dalam bahasa yang berlainan menimbulkan satu isu yang rumit kepada penterjemah. Oleh sebab itu, proses penterjemahan sesuatu teks perlulah diteliti secara mendalam untuk melihat sama kewujudan unsur budaya dalam teks tersebut. Penterjemahan peribahasa Melayu yang kaya dengan kebijaksanaan memerlukan satu proses menterjemah dengan berteliti supaya maksud yang disampaikan jelas dan kepada pembaca sasaran. Sekiranya penterjemah tidak dapat mencari padanan yang bersesuaian dalam terjemahan unsur budaya maka sudah pasti pembaca teks sasaran gagal memahami maksud peribahasa tersebut. Berita bertarikh 8 Disember 2018 menunjukkan kecaman yang dilemparkan ke atas Perdana Menteri, Tun Dr Mahathir Mohamad apabila beliau mengungkap sebuah pepatah Inggeris iaitu "Even angels make mistakes" yang menjadi cetusan kemarahan pihak awam. Pihak awam mendakwa bahasa Tun Dr Mahathir tidak layak menyamakan dirinya dengan malaikat yang jauh lebih mulia daripada manusia. Malah, pihak awam juga gagal memahami maksud sebenar yang diungkapkan oleh Tun Dr Mahathir dalam

majlis sidang akhbar Pakatan Harapan ini. Hal ini jelas menunjukkan kesan sekiranya maksud yang ingin disampaikan tidak jelas kepada golongan sasaran.

3.0 Persoalan Kajian

- i) Apakah perbezaan unsur budaya terjemahan peribahasa Melayu dalam bahasa Inggeris?
- ii) Apakah kaedah terjemahan yang telah digunakan dalam proses terjemahan peribahasa Melayu ke dalam bahasa Inggeris?

4.0 Objektif Kajian

- i) Mengenal pasti persamaan padanan bahasa Inggeris yang digunakan untuk menterjemah unsur budaya dalam peribahasa Melayu.
- ii) Mengenal pasti kaedah terjemahan yang telah digunakan dalam proses terjemahan peribahasa Melayu ke dalam bahasa Inggeris.

5.0 Kajian Literatur

Goh Sang Seong (2007) telah membuat sebuah kajian yang bertajuk "Kebolehterjemahan Aspek- Aspek budaya dalam terjemahan Shui Hu Zhuan" membincangkan kebolehterjemahan aspek- aspek budaya, meneliti strategi-strategi yang digunakan dalam terjemahan serta membandingkan kebolehterjemahan aspek-aspek budaya daripada tiga sudut iaitu pengkaji, penilai kedua dan juga penterjemah. Teori yang digunakan dalam kajian ini ialah kerangka Teori Newmark (1988 dan 1991). Kaedah kajian yang digunakan ialah kajian kualitatif yang menggunakan kaedah perbandingan, penganalisan data

budaya berdasarkan teori terjemahan, teori semantik dan teori sosiolinguistik. Malah, perbandingan antara strategi-strategi juga dilihat. Hasil kajian mendapati bahawa aspek-aspek budaya dalam terjemahan BM-BM cenderung bersifat tidak boleh diterjemah kerana bentuk dan fungsi aspek budaya BM tidak wujud dalam sosiolinguistik BM. Oleh itu, berlaku pelbagai peringkat terjemahan seperti terjemahan lebih, terjemahan kurang, terjemahan salah dan terjemahan kosong. Kesimpulannya, penterjemahan budaya memerlukan cantuman beberapa teori terjemahan untuk mendapatkan hasil terjemahan yang dapat membawa makna yang hampir sama atau sama dalam bahasa sasaran.

Amirah Ahmad dan Rozaimah Rashidin (2011) telah membuat sebuah kajian yang bertajuk "Terjemahan 'Air' dalam Peribahasa Melayu- Inggeris: Analisis Semantik Kognitif" membincangkan kebolehterjemahan simbolisme 'AIR' dalam peribahasa bahasa Melayu ke dalam peribahasa Inggeris. Kajian ini juga bertujuan untuk menunjukkan kewujudan perbezaan falsafah pemikiran atau kognitif masyarakat Melayu dan Inggeris dalam mengungkapkan sesuatu peribahasa. Data yang digunakan dalam kajian ini adalah data sekunder iaitu himpunan koleksi peribahasa Melayu yang didapati daripada kamus Peribahasa -Melayu Inggeris. Teori yang digunakan adalah teori semantik kognitif untuk merungkai makna berdasarkan konteks bagi menjelaskan hubungan makna dan struktur kognisi yang wujud dalam pemikiran masyarakat dengan lebih terperinci berdasarkan data-data yang asli. Kajian ini hanya meneliti peribahasa yang melibatkan simbolisme air sahaja. Hasil kajian mendapati bahawa wujudnya perbezaan kognisi masyarakat Melayu dan Inggeris dalam penerapan simbolisme AIR berdasarkan data-data yang telah digunakan. Masyarakat Melayu menggunakan simbolisme air untuk merujuk kepada orang ataupun perkara yang positif namun masyarakat Inggeris pula mengaitkan simbolisme air

kepada satu situasi ataupun perkara yang negatif. Berdasarkan acuan linguistik kognitif dan pemanfaatan data acuan teks yang sebenar kajian ini telah menjumpai satu penerokaan acuan linguistik dalam bidang perterjemahan. Kaedah ini lebih bersifat penghuraian berdasarkan strategi terjemahan dengan mengaitkannya dengan kognitif pemikiran masyarakat.

Norhazlina Husin (2007) telah membuat sebuah kajian yang bertajuk "Strategi Penterjemahan Elemen Budaya bukan Material dalam the World is Flat: A brief History of the Globalized World in the Twenty-First Century ke dalam Bahasa Melayu" membincangkan strategi penterjemahan elemen budaya bukan material dalam teks bukan fiksyen iaitu *The World is Flat: A brief history of the Globalized World in the Twenty-First Century (The World is Flat)*. Kajian ini dibuat untuk menganalisis prosedur terjemahan yang digunakan untuk menterjemah elemen budaya bukan material, meneliti faktor-faktor yang mempengaruhi penggunaan prosedur-prosedur ini, mencerakinkan peranan penyuntingan dalam memastikan hal terjemahan menepati ikhtisar terjemahan dan membincangkan kecenderungan strategi penterjemahan terhadap terjemahan. Sebanyak empat kaedah kajian yang digunakan dalam kajian ini iaitu analisis kandungan, perbandingan analisis teks, temu bual dan juga pengiraan kekerapan. Hasil kajian menunjukkan bahawa kesemua elemen budaya boleh dikategorikan kepada tiga bahagian iaitu budaya ekologi, budaya organisasi dan juga budaya sosial. Terjemahan ini menggunakan sembilan prosedur terjemahan iaitu pemindahan, asimilasi, pinjam terjemah, kata demi kata, literal, terjemahan sedia ada, persamaan deskriptif, transposisi dan juga kuplet. Malah, terdapat elemen budaya yang tidak dapat diterjemahkan, diterjemahkan secara tidak konsisten dan diterjemahkan dengan terjemahan yang salah.

Kesimpulannya, didapati bahawa terjemahan ini lebih cenderung sebanyak 73.65% terhadap terjemahan *foreignization* dan 14.94% terjemahan yang berbentuk *domestication* dan 6.532 lebih cenderung terhadap kedua-duanya.

Makalah yang bertajuk Komunikasi Silang Budaya dan Penterjemahan: Analisis Teks Terjemahan Kreatif ditulis oleh Puteri Roslina Abdul Wahid, Azimah Bukhari dan Cho Minsung pada tahun 2019 membincangkan unsur komunikasi budaya dan penterjemahan. Fokus makalah ini berkisar kepada strategi yang digunakan oleh penterjemah yang digunakan oleh penterjemah yang digunakan oleh penterjemah yang digunakan oleh penterjemah dalam menterjemah sesuatu bahan teks kreatif. Strategi ini menggunakan kaedah strategi penterjemahan yang diperkenalkan oleh Venuti pada tahun 1995. Strategi yang digunakan untuk menterjemah bahan teks kreatif ialah strategi terjemahan berunsur tempatan dan strategi terjemahan berunsur asing. Venuti (1995, dalam Puteri Rosalina Abdul Wahid dan Azimah Bukhari, 2019) menerangkan bahawa setiap terjemahan yang dibuat mempunyai daya yang kuat dengan pembentukan semula teks asing yang sejajar dengan nilai, kepercayaan dan perlambangan yang ada dalam bahasa sasaran. Venuti juga menyatakan bahawa setiap teks yang dibuat bergantung kepada hierki bahasa sasaran untuk mendapatkan penghasilan, peredaran dan penerimaan teks yang diterima. Venuti menjelaskan bahawa strategi terjemahan berunsur tempatan akan menyamakan terjemahan untuk menghasilkan bacaan yang diterima akal oleh pembaca sasaran teks tersebut. Strategi ini akan dapat membantu pembaca memahami mengikut konteks yang cuba disampaikan oleh penulis. Metodologi yang digunakan oleh pengkaji dalam kajian ini ialah pendekatan kualitatif deskriptif dan

analisis teks. Teks yang dikaji pula ialah Memoir seorang Geisya (MOG) yang mendukung konsep budaya Jepun dalam menawarkan harga bagi keperawanan gadis dalam budaya geisya. Hasil kajian mendapati penterjemahan berunsur menggunakan banyak istilah pinjaman. Hal ini dapat memastikan mesej dapat difahami oleh pembaca sasaran. Contohnya, perkataan ini dipinjamkan kerana amalan geisya ini tidak terdapat dalam budaya Melayu yang berpaksikan kepada ajaran Islam. Terdapat juga istilah 'danna' yang wujud dalam budaya Jepun yang boleh ditaksirkan kepada 'sugar daddy' dalam budaya Barat. Perkataan ini juga dipinjamkan kerana tiada istilah padanan yang wujud untuk dipadankan dengan terjemahan Bahasa Melayu. Terjemahan teks ini menunjukkan perbezaan antara dua masyarakat yang ketara. Masyarakat Melayu yang beragama Islam memahami konsep roh yang ada pada manusia berbanding masyarakat Ibo yang mempunyai sistem kepercayaan yang jauh berbeza dengan pegangan masyarakat Melayu. Malah, masyarakat Ibo juga percaya dengan kewujudan roh pelindung untuk melindungi seseorang individu. Bagi strategi penterjemahan berunsur tempatan pula penterjemah menggunakan terjemahan yang jelas untuk mengurangkan kelainan yang asing untuk diterjemahkan ke dalam bahasa sasaran. Walaupun begitu, penggunaan strategi begini menyamakan bahan terjemahan supaya masuk akal dan diterima oleh pembaca. Teks yang diterjemahkan berkemungkinan dipadamkan unsur sumbernya. Proses penyesuaian juga melibatkan beberapa prosedur yang lain bergantung kepada jenis teks. Kesesuaian penting untuk menyingkapkan makna, konteks atau nilai budaya yang ada dalam ungkapan seperti idiomatik, peribahasa dan lain-lain. Penterjemahan sangat penting dalam menyampaikan makna bahasa sumber kepada bahasa sasaran. Oleh sebab itu,

pemahaman konteks dan budaya adalah aspek yang perlu diambil kira dalam terjemahan bagi memastikan bahan terjemahan dapat difahami oleh sasaran.

Saidatul Nornus Hj. Mahali dan Mohd Rosdi Saamah (2013) telah membuat satu kajian yang bertajuk 'Haiwan Sebagai Perlambangan dalam Peribahasa Orang Semai'. Kajian ini dibuat untuk melihat unsur haiwan yang terdapat dalam peibahasa masyarakat Semai. Masyarakat Semai telah menggunakan haiwan untuk berkias dalam menyamakan perilaku manusia. Kajian ini menggunakan kaedah temubual yang melibatkan lima orang responden dan hasil temubual dianalisis berdasarkan kerangka etnografi komunikasi diperkenalkan oleh Hymes pada tahun 1972. Hasil kajian mendapati bahawa bahasa Semai banyak menggunakan unsur haiwan dan tumbuh-tumbuhan yang ada di sekeliling mereka. Pengkaji mendapati bahawa masyarakat Semai mempunyai panca indera yang tajam kerana dapat menghubungkan sifat alam semulajadi dengan manusia. Kajian ini dibatasi kepada peribahasa yang digunakan dalam pertuturan seharian masyarakat Orang Asli suku kaum Semai yang tinggal di Kampung Kuala Koyan di Kawasan Lembah Jelai, Daerah Kuala Lipis, Pahang. Metodologi yang digunakan ialah kaedah kualitatif yang melibatkan etnografi komunikasi yang diperkenalkan oleh Hymes. Kerangka ini dapat menghuraikan makna peribahasa suku kaum Semai yang melibatkan situasi, pemakaian, struktur dan fungsi dalam masyarakat kaum Semai. Terdapat dua kategori yang terdapat dalam peribahasa Semai iaitu simpulan bahasa dan juga perumpamaan. Pengkaji melihat aspek mekanisme yang membentuk peribahasa Semai seperti penggunaan haiwan yang ada di sekeliling mereka dan tidak membuat pemerhatian kepada struktur peribahasa yang digunakan. Kajian ini menggunakan 35 peribahasa berunsurkan haiwan yang mana 22

daripadanya terdiri dari simpulan bahasa dan 13 yang lain ialah perumpamaan. Hasil kajian menunjukkan terdapat haiwan yang membawa sifat positif seperti ayam yang mempunyai sifat rajin kerana keluar mencari rezeki pada awal pagi. Terdapat banyak peribahasa yang membawa sifat negative seperti *rah greit chak ma-i-pangkal* yang bermaksud anai-anai makan hingga ke akar menunjukkan sikap buruk seseorang yang suka mengikis wang orang atau harta ibubapanya sendiri. Terdapat juga peribahasa yang menerangkan maksud warna seperti warna buah rambutan yang hampir masak disebutkan sebagai *celun rau* bermaksud belakang kera. Warna belakang kera telah disamakan dengan warna buah rambutan yang hampir masak kerana warna yang seakan sama. Terdapat juga peribahasa untuk menunjukkan ukuran yang digunakan oleh masyarakat Semai untuk mengukur kawasan seperti kawasan rumah atau kebun. Bukan itu sahaja, terdapat peribahasa yang digunakan untuk menerangkan bentuk dan maksud pancaindera seperti bunyi katak panggil hujan dan sebagainya. Peribahasa yang timbul begini disebabkan masyarakat Semai yang tinggal dalam Kawasan hutan belantara dan sudah pasti haiwan serta tumbuhan flora fauna menjadi sebahagian daripada diri mereka. Kesimpulannya, haiwan telah dijadikan unsur asas yang wujud dalam peribahasa mereka. Walaupun mempunyai sedikit perbezaan dengan peribahasa Melayu, tujuan peribahasa digunakan dalam masyarakat masih sama iaitu untuk memberi nasihat, peringatan, sindiran dan juga panduan hidup kepada masyarakat sekeliling.

Zaitul Azma Zainin Hamzah dan Ahmad Fuad Mat Hassan telah menulis sebuah kajian yang bertajuk 'Bahasa dan Pemikiran dalam Pribahasa Melayu' pada tahun 2011. Tujuan kajian dijalankan adalah untuk mengenal pasti hubungan yang terjalin antara

bahasa dan pemikiran Melayu menggunakan hipotesis Sapir-Whorf. Kajian ini terbatas kepada data peribahasa yang dikumpulkan daripada empat buah teks peribahasa Melayu iaitu Kitab Kiliran Budi, Kamus Istimewa Peribahasa Melayu, 1001 Peribahasa Melayu dan Peribahasa SPM. Hasil kajian menunjukkan bahawa pemikiran Melayu terdiri daripada lima kategori falsafah iaitu pemikiran tentang kewujudan (metafizik), pemikiran ilmu pengetahuan (epistemologi), pemikiran tentang moral manusia (etika), pemikiran tentang penaklukan manusia terhadap alam ini (logik) dan pemikiran tentang keindahan (estetika). Falsafah yang ditunjukkan dalam peribahasa Melayu menggambarkan pemikiran masyarakat Melayu yang terhasil daripada pengamatan, penghayatan terhadap agama, akal budi, adat dan budaya, serta alam kehidupan yang wujud di sekeliling mereka. Pengkaji turut menggunakan teori Relativiti dan Hipotesis Sapir Whorf dalam menganalisis data yang ada. Teori Relativiti Linguistik yang diperkenalkan oleh Boas, Sapir dan Whorf menjelaskan bahawa setiap orang mempunyai perbezaan yang tersendiri dalam berbicara disebabkan oleh cara pemikiran yang berbeza. Kesimpulannya, bahasa yang digunakan dalam peribahasa Melayu digunakan untuk menyampaikan pesanan kepada masyarakat yang turut dikukuhkan dengan agama Islam yang menjadi teras kepada pemikiran Melayu.

'Peribahasa Cerminan Budi Bahasa dan Budaya Bangsa Melayu' yang ditulis oleh Hamidah Abdul Wahab dan Siti Marina Kamil pada tahun 2012 bertujuan untuk melihat aspek peribahasa Melayu yang menyerlahkan budi bahasa Melayu seperti unsur kesantunan dan budaya Melayu yang berteraskan kepada pegangan Islam. Makalah ini hanya tertumpu kepada penggunaan bahasa yang digunakan sahaja untuk menunjukkan masyarakat Melayu sangat mementingkan kehalusan dalam menjaga budi bicara.

Contohnya, peribahasa yang ditunjukkan dalam kajian ini ialah 'bagai limau masam sebelah' yang bermaksud hukuman yang kurang adil atau berat sebelah. Ungkapan ini digunakan untuk menegur seseorang atau sesetengah pihak yang berperanan dalam membuat keputusan. Kehalusan dalam menegur dapat mengurangkan konflik dengan pihak yang ditegur oleh individu tersebut. Kesimpulannya, peribahasa melambangkan bahasa masyarakat Melayu yang kaya dengan adab sopan dan kehalusan dalam berbicara. Malah, pengkaji turut memperlihatkan hubungan yang erat antara masyarakat Melayu dengan alam semula jadi yang ada di sekeliling mereka.

Sriwahyu Istana Trahutami (2015) telah menulis sebuah artikel yang bertajuk 'Nilai Sosial Budaya Jepang dalam Peribahasa Jepang yang menggunakan konsep bintang'. Menurut Sriwahyu Istana Trahutami (2015), makna yang wujud dalam peribahasa adalah hasil pengalaman, renungan dan pemikiran orang terdahulu yang disampaikan daripada satu generasi kepada satu generasi yang lain. Artikel ini turut menerangkan fungsi peribahasa dalam masyarakat Jepang iaitu *Kougekiteki kotowaza* (peribahasa yang bersifat ofensif), *Keikenteki kotowaza* (peribahasa yang bersifat empirik), *Kyookunteki kotowaza* (peribahasa yang bersifat didaktik) dan *Yuugiteki kotowaza* (peribahasa yang bersifat permainan). Metodologi yang digunakan dalam kajian ini adalah metod semak iaitu penyediaan data dengan menyemak penggunaan bahasa. Data peribahasa yang dikumpul dari buku peribahasa Jepun seperti *Koji Kotowaza Shinjiten*, *Shounen Shojo Kotowaza Jiten*, dan *Nihonno Kotowaza*. Hasil kajian menunjukkan bahawa haiwan yang membawa kebaikan kepada manusia sering digunakan dalam peribahasa Jepun seperti anjing, kucing, rusa dan burung. Kajian ini turut memperlihatkan gambaran sifat masyarakat Jepun iaitu sifat usaha keras pantang menyerah, membalas budi, realistik dalam

kehidupan, berwaspada dalam kehidupan, mesra dan rapat dengan alam dan juga sikap hormat dan santun. Masyarakat Jepun terbiasa dalam mengungkap nasihat melalui peribahasa yang disampaikan daripada satu generasi kepada satu generasi yang lain.

6.0 Teori Kajian

Kajian ini menggunakan pendekatan unsur budaya yang diperkenalkan oleh Newmark (1988) untuk melihat padanan makna peribahasa Melayu dalam bahasa Inggeris. Newmark telah membuat pengklasifikasian budaya untuk menjelaskan kaedah yang sebenar untuk menterjemah budaya. Walaupun penterjemah memahami ataupun mengenali perkataan yang berkaitan dengan teks asal namun penterjemah akan menghadapi masalah untuk mencari padanan yang bersesuaian berdasarkan budaya sasaran. Newmark telah menggariskan lima kategori budaya iaitu ekologi, material, budaya sosial, organisasi sosial, adat, aktiviti dan konsep serta gerak isyarat dan tabiat. Terdapat tiga elemen unsur budaya sahaja yang digunakan dalam teori ini iaitu ekologi, budaya sosial dan Organisasi, Adat, Aktiviti, Tatacara dan Konsep. Hal ini bertepatan dengan konsep pemikiran melayu yang melibatkan 3 hubungan penjuru iaitu hubungan manusia dengan alam dan juga binatang.

6.1 Ekologi

Newmark menerangkan bahawa ekologi biasanya berkait dengan geografi dan muka bumi sesuatu kawasan. Setiap bentuk muka bumi mempunyai perbezaan yang tersendiri seperti flora dan fauna, cuaca, iklim dan sebagainya. Contohnya, di Barat terdapat empat jenis musim iaitu musim panas, musim luruh, musim sejuk dan musim bunga. Cuaca di Malaysia tidak sama seperti cuaca di Barat. Oleh sebab itu, penggunaan istilah

tertentu bagi menggambarkan suasana budaya yang hidup dalam empat musim berbeza dengan masyarakat yang hidup di negara yang mengalami cuaca musim panas dan hujan sepanjang tahun. Bahan-bahan ini termasuk dalam lingkungan budaya kebendaan seperti barang kegunaan yang digunakan oleh masyarakat tertentu seperti makanan, pakaian, tempat tinggal, peralatan dan sebagainya. Newark (1988) juga menyatakan bahawa makanan ialah ekspresi budaya nasional sesuatu bangsa yang dapat diterjemahkan dalam pelbagai kaedah. Contohnya, makanan ruji masyarakat Melayu adalah nasi manakala makanan ruji bagi orang Barat pula ialah tepung.

6.2 Bahan Budaya atau Artifak

Budaya artifak pula budaya yang berkaitan dengan sistem teknologi berbentuk kebendaan yang digunakan dalam kehidupan manusia. Antaranya ialah alat-alat seperti senjata, makanan, pakaian dan lain-lain. Contohnya, lempeng ialah makanan tradisional masyarakat Melayu dan dipadankan dengan *pancake* dalam bahasa Inggeris.

6.3 Budaya Sosial

Budaya sosial pula melibatkan aktiviti kehidupan seharian sesebuah masyarakat seperti pekerjaan, permainan dan aktiviti riadah. Getis et. Al (1994) dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)) menyatakan bahawa perkara ini dalam kategori sosiologi, iaitu hal yang berkaitan dengan institusi formal dan tidak formal yang berkait dengan asosiasi ekonomi, politik ketenteraan, agama dan lain-lain. Contohnya, dalam masyarakat Melayu terdapat permainan wau dan masyarakat Barat mempunyai layang-layang yang dipanggil sebagai *kite*. Hal ini menunjukkan penyamaan unsur budaya berdasarkan ciri permainan tersebut.

6.4 Organisasi, Adat, Aktiviti, Tatacara dan Konsep

Menurut Getis et. Al (1994) dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)), sistem pentadbiran, politik, kepercayaan dalam adat istiadat, kesenian, sejarah, institut tempatan dan antarabangsa terangkum dalam aspek ini. Aspek ini tergolong dalam sesuatu perkara yang berkait dengan pemikiran, kepercayaan, dan pengetahuan sesuatu budaya serta cara penyampaian sesuatu perkara sama ada dalam bentuk pertuturan atau lain-lain komunikasi. Menurut Madinah Ibrahim (2006) dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)) menyatakan terdapat satu amalan yang diamalkan dalam masyarakat Barat menerusi kajiannya tentang unsur magis dalam karya terjemahan J.K Rowling iaitu Harry Potter dan Batu Hikmat. Amalan tersebut dipanggil sebagai Halloween yang disambut pada 31 Oktober setiap tahun. Namun begitu, perayaan ini tidak disambut dalam kalangan masyarakat Melayu. Oleh itu, penterjemah tidak dapat mencari padanan yang sesuai kerana konsep perayaan itu tidak wujud. Oleh itu, penterjemah terpaksa menggunakan istilah yang sama dan menerangkan bentuk perayaan tersebut pada nota kaki.

Unsur budaya yang dapat dilihat dalam seluruh masyarakat ialah kepercayaan masyarakat kepada sesuatu perkara. Masyarakat Melayu menyebut 'Pak Belang' untuk merujuk kepada harimau apabila berada dalam hutan kerana takut bertembung dengan haiwan tersebut manakala kepercayaan yang sama berlaku dalam masyarakat Ibo di Afrika yang menyebut *sacred phyton* untuk merujuk kepada ular, haiwan yang paling digeruni oleh masyarakat tersebut.

6.5 Gerak Laku dan Tabiat

Masyarakat Melayu menggunakan tangan untuk makanan manakala masyarakat Cina

pula menggunakan penyepit dan masyarakat Barat menggunakan garfu dan juga sudu. Masyarakat Jepun menundukkan kepala apabila menunjukkan hormat manakala masyarakat Melayu pula membongkokkan badan apabila lalu di hadapan orang yang lebih tua sebagai isyarat hormat kepada golongan yang tua.

7.0 Pendekatan Kajian

Kaedah yang digunakan dalam kajian ini ialah kaedah kualitatif berdasarkan kaedah perbandingan untuk mencapai obojektif pertama dan kedua dalam kajian ini. Bahan kajian ini juga dianalisis untuk mengenal pasti unsur budaya yang terdapat dalam himpunan simpunan bahasa. Unsur budaya yang telah dikenal pasti akan diasingkan mengikut kategori yang digagaskan oleh Newmark (198) iaitu kategori ekologi, material, budaya sosial, organisasi sosial, adat, aktiviti dan konsep serta gerak isyarat dan tabiat.

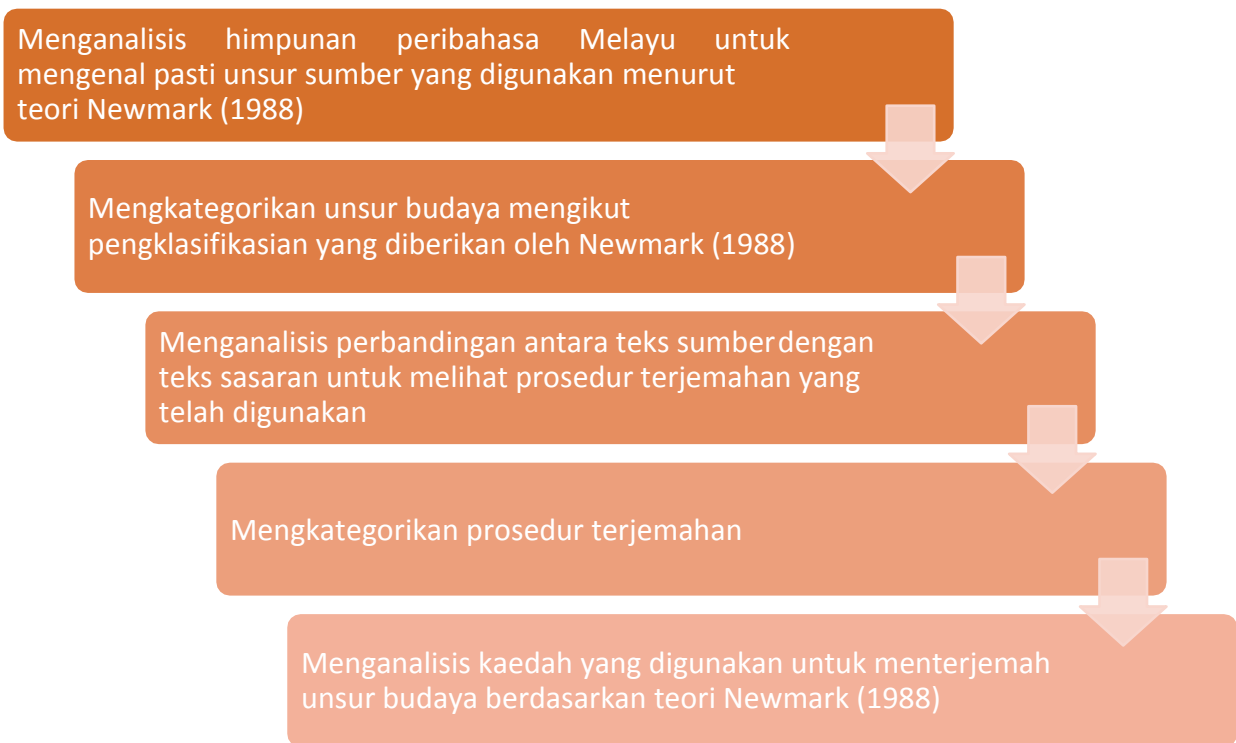
Seterusnya, data yang dianalisis diperhatikan terjemahan Newmark (1988) yang digunakan oleh terjemahan secara terperinci untuk melihat kaedah penterjemah semasa membuat proses terjemahan.

7.1 Bahan Kajian

Kajian ini melihat kepada unsur budaya yang terdapat dalam peribahasa Melayu dan juga prosedur terjemahan yang digunakan untuk menterjemah unsur-unsur budaya tersebut. Kedua-dua pendekatan yang digunakan untuk menganalisis bahan tersebut menggunakan teori yang dikemukakan oleh Peter Newmark pada tahun 1988. Bahan kajian didapati daripada sumber sekunder iaitu buku peribahasa Melayu yang bertajuk "Malay Proverbs with Explanations in English". Buku ini menghimpunkan peribahasa Melayu yang diperolehi daripada Journal of the Straits Branch yang diterbitkan oleh W.E Maxwell, Hugh Clifford dan J.L Humphreys pada sekitar 1978 dan 1914. Himpunan peribahasa ini kemudiannya disusun semula dan diterbitkan oleh Academe Art & Printing Services Sdn Bhd pada tahun 1992.

7.2 Kaedah Pengumpulan Data dan Analisis Data

Subtopik ini menunjukkan kaedah pengumpulan data dalam proses menterjemah unsur budaya daripada peribahasa Melayu ke dalam bahasa Inggeris. Proses ini dilaksanakan secara sistematik supaya dapatan kajian dapat mencapai objektif yang telah ditetapkan.

Rajah1: Kaedah Pengumpulan Data

8.0 Dapatan Kajian dan Perbincangan

Dapatan kajian iaitu hasil yang diperolehi daripada kajian tentang peribahasa Melayu dan terjemahannya dalam bahasa Inggeris. Data akan dianalisis berdasarkan objektif yang ditetapkan iaitu mengenal pasti unsur budaya dalam peribahasa Melayu dan menganalisis kaedah terjemahan yang terlibat. Bahagian ini menunjukkan hasil analisis bentuk budaya ekologi yang dianalisis dan kaedah terjemah yang telah digunakan oleh penterjemah.

8.1 Bentuk ekologi

Newmark (1988) telah menerangkan bahawa ekologi adalah sesuatu perkara yang berkaitan dengan sesebuah bentuk muka bumi ataupun kedudukan geografi sesuatu kawasan seperti iklim, flora dan fauna dan kedudukan bentuk muka bumi.

i) Teks sumber: Bagai bunting padi.

Teks sasaran: The early stages of the grain in the ear

Penterjemah melakukan adaptasi ke salah satu cabang dalam penterjemahan bebas. Adptasi dilakukan apabila wujudnya perbezaan budaya bahasa sumber dan juga bahasa sasaran. Berdasarkan contoh (i) perkataan padi diambil dari jenis tumbuhan menjadi makanan ruji masyarakat Melayu dahulu. Padi ialah bentuk makanan sebelum dituai menjadi beras. Padanan yang digunakan dalam contoh ini adalah grain. Grain adalah bentuk makanan ruji orang Barat. Grain atau bijirin adalah bentuk pertama sebelum dituai menjadi gandum. Persamaan ini membolehkan masyarakat Barat mengenali maksud yang ingin disampaikan.

ii)Teks sumber: alang-alang menyeluk pekasam, biar sampai ke pangkal lengan

Teks sasaran: When you are dipping inti the fish-tub, you may as well thrust your arm in up to the elbow.

Penterjemah menggunakan kaedah adaptasi ataupun dikenali sebagai persamaan budaya. Persamaan budaya bermaksud proses menggantikan perkataan budaya bahasa sumber dengan perkataan budaya bahasa sasaran. Prosedur ni dianggap sebagai terjemahan hampir kerana padanan yang terhasil bukan merupakan persamaan yang tepat. Pekasam dalam masyarakat Melayu bermaksud sejenis makanan melayu yang dibuat daripada ikan yang telah dijeruk ke dalam tempayan. Pekataan pekasam tidak mempunyai padanan dengan bahasa Inggeris namun perkataan fish tub menunjukkan bahawa tabung yang menyimpan ikan yang dijeruk dan perkataan ini membawa terjemamahan yang hampir dengan maksud pekasam.

Teks sumber: Ayam pungguk ayam kudidik,

Terbang ke dalang makan padi,

Barang yang buruk jangan dibelek,

Silap mata terkena membeli.

Teks sasaran: This *pungguk*, this fowl that I myself brought up, has flown to the paddy field and is eating grain; Look not too closely upon a thing that is worthless, one glance too much and you have brought it. Penterjemah menggunakan proses pemindahan. Prosedur pemindahan merujuk kepada proses memindahkan perkataan bahasa sumber kepada bahasa sasaran. Prosedur ini merangkumi transliterasi iaitu proses mengalih huruf daripada satu bentuk kepada bentuk huruf yang lain seperti transliterasi daripada tulisan Arab kepada tulisan Rumi. Perkataan tersebut kemudiannya dikenali sebagai kata pinjaman. Dalam contoh ini, perkataan *pungguk* telah dipinjamkan kepada teks sasaran.

iii) Teks sumber: Daripada cempedak baik angka, daripada tidak baik ada.

Teks sasaran: A angka is better than a cempedak, something is better than nothing at all.

Couplets, triplets dan quadruplets ialah penggabungan dua, tiga atau empat prosedur terjemahan bagi menterjemahkan satu perkataan bahasa sumber. Kedah ini biasanya digunakan dalam menterjemah perkataan yang mempunyai unsur budaya. Contohnya, kaedah pemindahan digabungkan dengan fungsian atau padanan budaya dalam proses menterjemahkan sesuatu perkataan. Penterjemah menggabungkan dua jenis prosedur dalam contoh ini untuk menterjemahkan peribahasa ini. Dua kaedah tersebut adalah kaedah pemindahan iaitu makna yang sama iaitu buah angka dan juga buah cempedak juga digunakan dalam teks sasaran.

8.2 Organisasi, Adat, Aktiviti, Tatacara dan Konsep

Menurut Getis et. Al (1994) dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)), sistem pentadbiran, politik, kepercayaan dalam adat istiadat, kesenian, sejarah, institut tempatan dan antarabangsa terangkum dalam aspek ini. Aspek ini tergolong dalam sesuatu yang berkaitan dengan pemikiran, kepercayaan, dan pengetahuan sesuatu budaya serta cara penyampaian sesuatu perkara sama ada dalam bentuk pertuturan atau lain-lain komunikasi.

Teks sumber: Pak Pecokok

Teks sasaran: Father bathing-attendant.

Notes: An expression used in Johre to refer to a third party present on any occasion, whose identify is not known to the speaker. For example, Pak Pecokok bomak agaknya would mean "our friend over there is intoxicated, I think." (Bomak- a disguised form of mabuk). It has disparaging sense, and amounts to "our" friends over there- I don't much like the look of him. Humphreys adds that the origin of the phrase is curious. Bercokok is to splash water while bathing in a pool or river (compare ketimpung; Pak Pecokok is the attendant, whose duty is the not very noble or well defined one of the standing on the watch at distance while ladies are bathing. Hence the uncomplimentary significance of term.

Penterjemah telah menggunakan prosedur terjemahan nota sebagai cara untuk menerangkan maksud Pak Pecokok secara terperinci. Hal ini dapat memudahkan pembaca sasaran untuk memahami maksud yang cuba disampaikan oleh masyarakat Melayu terdahulu tentang istilah tersebut.

Nota dan maklumat tambahan dalam teks terjemahan terdiri daripada beberapa bentuk iaitu tambahan dalam teks, nota pada bahagian bawah halaman berkenaan, nota pada bahagian akhir bab berkenaan dan juga nota atau glosari pada bahagian akhir buku atau artikel. Namun begitu, prosedur ini memberi implikasi negatif kerana catatan pada bahagian bawah halaman yang terlalu banyak dan panjang boleh mengganggu tumpunya pembaca teks terjemahan. Namun begitu, sekiranya penambahan dijadikan sebagai sokongan kepada pernyataan asal atau penterjemah memikirkan bahawa teks terjemahan akan lebih memahami maksud sebenar teks dengan tambahan tersebut atau menyempurnakan pernyataan yang kurang sempurna, maka catatan dan tambahan tersebut dibenarkan.

8.3 Budaya Sosial

Budaya sosial pula melibatkan aktiviti kehidupan seharian sesebuah masyarakat seperti pekerjaan, permainan dan aktiviti riadah. Getis et. Al (1994) dalam Puteri Roslina Abdul Wahid (2012)) menyatakan bahawa perkara ini dalam kategori sosiofak, iaitu hal yang berkaitan dengan institusi formal dan tidak formal yang berkaitan dengan asosiasi ekonomi, politik ketenteraan, agama dan lain-lain.

i)Teks sumber: Hukum serkap

Teks sasaran: The judgement of the thrusting fish trap.

Prosedur neutralisasi mengikut pendapat Newmark (1988) merangkumi dua pendekatan lain yang dinamakan persamaan fungsian dan persamaan deskriptif. Persamaan fungsian merujuk kepada proses neutralisasi atau mnegeneralisasi kata dalam bahasa sumber yang ingin diterjemahkan. Persamaan deskriptif pula merujuk kepada terjemahan yang berbentuk huraian. Huraian ini bukan berkaitan dengan fungsi

perkataan tersebut. Gabungan antara persamaan fungsian dan persamaan deksriptif juga boleh dilakukan. Penterjemah menggunakan fungsi serkap sebagai cara untuk menerangkan maksud hukum serkap tersebut.

ii)Teks sumber: Seperti air dalam terenang Teks sasaran: Like water in the decanter

Terjemahan literal membezakan antara prosedur terjemahan dengan pendekatan terjemahan. Terjemahan literal melibatkan semua tahap bahasa daripada tahap terjemahan perkataan. Terjemahan literal adalah terjemahan yang paling asas dalam terjemahan dan yang paling tepat untuk digunakan selagi hasil terjemahan tersebut sesuai dengan bahasa sasaran. Penterjemah menterjemah perkataan air dengan water secara literal sahaja.

iii)Teks sumber: Daripada cempedak baik angka, daripada tidak baik ada.

Teks sasaran: A angka is better than a cempedak, something is better than nothing at all

Prosedur ini menyerupai prosedur pemindahan. Namu begitu, perbezaan yang terdapat antara pemindahan ialah prosedur naturalisasi melibatkan proses penyesesuaian. Perkataan bahasa sumber akan dimodifikasi mengikut sistem morfologi bahasa sasaran. Hal ini kerana padanan yang sesuai tiada dalam teks sasaran.

iv) Teks sumber: Seperti polong kena sembur

Teks sasaran: Like a demon touched with a holy water.

Prosedur analisis komponen bermaksud proses menyenaraikan komponen makna yang terkandung dalam sesuatu perkataan. Proses asas prosedur ini bertujuan untuk membuat perbandingan antara kata bahasa sumber dengan kata bahasa sasaran yang mempunyai maksud yang sama dengan mengenal pasti elemen persamaan dan perbezaan antara kedua-kedua perkataan tersebut. Lazimnya, perkataan bahasa sumber

mempunyai komponen makna yang lebih banyak berbanding perkataan dalam bahasa sasaran. Oleh itu, penterjemah perlu menambah perkataan lain bagi mendapatkan maksud yang paling hampir dengan perkataan bahasa sumber. Perkataan polong mempunyai sama sifat dengan perkataan demon iaitu syaita atau makhluk yang tidak elok manakala perkataan sembur pula merujuk kepada perbuatan yang menggunakan air untuk menghalau syaitan bersamaan dengan konsep holy water yang bermaksud air suci. Masyarakat Barat telah menggunakan holy water ataupun air yang telah dibaptis oleh paderi untuk menghalau gangguan syaitan.

v)Teks sumber: Batu api

Teks sasaran: A flint used for striking a light

Prosedur yang digunakan oleh penterjemah ialah pengembangan untuk menerangkan maksud yang kurang jelas. Berdasarkan teks ini, sekiranya penggunaan istilah batu api diterjemah secara literal ada kemungkinan pembaca sasaran tidak dapat menangkap maksud sebenar bagi istilah tersebut. Sesuatu perkataan bahasa sumber mungkin dilenyapkan dalam teks bahasa sasaran atau sebaliknya dikembangkan dengan penambahan perkataan lain seperti penambahan kata adjektif. Namun begitu, proses pengurangan tidak digunakan dalam terjemahan peribahasa ini kerana penterjemah menggunakan ayat yang terperinci untuk menerangkan maksud yang tersirat dalam peribahasa Melayu.

vi)Teks sumber: Kepiting batu

Teks sasaran: A rock crab

Prosedur terjemahan sedia ada merujuk kepada padanan dalam bahasa sasaran yang sedi ada untuk sesuatu perkataan bahasa sumber. Dalam hal ini, walaupun

padanan sedia ada kelihatan kurang tepat namun tindakan memperkenalkan padanan yang baru pada hemat penterjemah adalah lebih tepat namun boleh mengelirukan pembaca. Kepiting batu merujuk kepada sejenis ketam yang terdapat dalam kehidupan masyarakat Melayu. Rock crab adalah haiwan yang sama terdapat dalam masyarakat Barat iaitu ketam yang tidak boleh dimakan tetapi mempunyai pengepit yang sangat bahaya jika tersepit. Hal ini menunjukkan bahawa persamaan makna yang sama digunakan untuk mencari padanan bagi peribahasa kepiting batu.

vii)Teks sumber: Ayam terlepas, tangan bawa tahi

Teks sasaran: The fowl has escaped, and the hand is left dirty.

Prosedur parafrasa dalam pengajian ilmu penterjemahan merujuk kepada proses memberi penjelasan dan penerangan tentang makna yang dimaksudkan dalam teks sumber. Prosedur ini diperlukan apabila maksud yang hendak disampaikan oleh teks sumber adalah kurang jelas. Melalui penggunaan prosedur ini, penterjemah akan membuat perubahan terhadap ayat asal teks sumber bagi memastikan makna teks sumber dapat dipindahkan kepada teks terjemahan sehampir yang mungkin. Penterjemah memberi penerangan bahawa istilah 'bawa tahi' membawa tangan yang kotor terkena tahi ayam apabila seseorang itu cuba menangkap ayam. Oleh itu, kaedah ini sesuatu digunakan untuk menerangkan maksud sebenar bagi istilah 'bawa tahi' dan bukannya membawa maksud membawa tahi di tangan.

viii)Teks sumber: Ayam pungguk ayam kudidik, Terbang ke dalang makan padi,

Barang yang buruk jangan dibelek, Silap mata terkena membeli.

Teks sasaran: This pungguk, this fowl that I myself brought up, has flown to the paddy field and is eating grain; Look not too closely upon a thing that is worthless, one glance too

much and you have brought it.

Penterjemah menggunakan proses pemindahan. Prosedur pemindahan merujuk kepada proses memindahkan perkataan bahasa sumber kepada bahasa sasaran. Prosedur ini merangkumi transliterasi iaitu proses mengalih huruf daripada satu bentuk kepada bentuk huruf yang lain seperti transliterasi daripada tulisan Arab kepada tulisan rumi. Perkataan tersebut kemudiannya dikenali sebagai kata pinjaman. Dalam contoh ini, perkataan pungguk telah dipinjamkan kepada teks sasaran.

9.0 Kesimpulan

Kesimpulannya, kajian ini didapati menepati objektif kajian yang dinyatakan iaitu mengenal pasti terjemahan unsur budaya dan padanannya dan menganalisis prosedur terjemahan yang tidak dapat digunakan dalam terjemahan ini kerana tiada padanan yang sesuai dalam terjemahan yang digunakan untuk menterjemah unsur budaya peribahasa Melayu ke dalam bahasa Inggeris berdasarkan teori unsur Budaya Newmark (1988). Terdapat beberapa prosedur terjemahan Newmark yang tidak sesuai digunakan untuk menterjemahkan unsur budaya seperti proses pengurangan dan juga terjemahan label. Hal ini berlaku terjemahan yang dibuat mengalami penerangan yang terperinci untuk memahami maksud istilah yang ada dalam peribahasa Melayu.

Rujukan

Amirah Ahmad dan Rozaimah Rashidin (2011). "Terjemahan 'Air' dalam Peribahasa Melayu. Jurnal Linguistik. 1-12, Dicapai daripada

https://www.academia.edu/4677689/terjemahan_air_dalam_peribahasa_m

elayu_inggeris_analisis_semantik_kognitif

Goh Sang Seong (2007). "Kebolehterjemahan Aspek-Aspek budaya dalam terjemahan Shui Hu Zhuan". Jurnal UKM. 15(2), 160-175. Dicapai daripada <http://journalarticle.ukm.my/9965/1/16177453571-SM.pdf>

Hamidah Abdul Wahab dan Siti Marina Kamil. (2012). Peribahasa Cerminan Budi Bahasa dan Budaya Bangsa Melayu. 1(10), 34-37. Dicapai daripada https://www.researchgate.net/publication/334281597_Peribahasa_Cerminan_Budi_Bahasa_dan_Budaya_Bangsa_Melayu.

Hasmidar Hassan dan Jafizah Jaafar. (2016). Penginterpretasian Peribahasa Dan Hubungannya Dengan Kemahiran Berfikir: Analisis Berdasarkan Teori Relevans Jurnal Bahasa. 94-119. Dicapai daripada <http://jurnalbahasa.dbp.my/wordpress/wp-content/uploads/2016/07/5-Peribahasa.pdf>

Norhazlina Husin. (2015). Strategi Penterjemahan Elemen Budaya Bukan Material dalam The World is Flat: A Brief History of The Globalized World in The Twenty-First Century kedalam Bahasa Melayu. (Tesis PHD yang tidak diterbitkan). Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia. Dicapai pada 12 Mac 2018, daripada http://eprints.usm.my/30433/1/NORHAZLINA_HUSIN.pdf

Puteri Roslina Abdul Wahid. (2012). Meneroka Penterjemahan bahasa Melayu.

Penerbitan Universiti Malaya: Kuala Lumpur.

Puteri Roslina Abdul Wahid, Nur Azimah Bukhari dan Cho Minsung. (2019). 2(1), 1-36.

Dicapai daripada

https://umexpert.um.edu.my/public_view.php?type=publication&row=ODk2NzA%D

Saidatul Nornis Hj. Mahali dan Mohd. Rosdi Saamah. (2013). Haiwan Sebagai

Perlambangan dalam Peribahasa Orang Semai. Gema Online. 13(1), 83-98.

Dicapai daripada

https://r.search.yahoo.com/_ylt=Awr9Dslah6FfuA0AKEdXNyoA;_ylu=Y29sbwNncTEEEcG9zAzEEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1604450266/RO=10/RU=http%3a%2f%2fjournalarticle.ukm.my%2f6045%2f1%2f2224-4401-1SM.pdf/RK=2/RS=Az0LzqGQTn8AU31DmMv3Jtc9lwk-

Sheppard, Mubin (Ed.). 1992. The MBRAs Books of Over 1,600 Malay Proverbs. MBRAS

Monograph. No.22. Kuala Lumpur: Malaysian Branch, Royal Asiatic Society.

Sri Wahyu Istana Trahutan. (2013). Nilai Budaya dalam Peribahasa Jepang. 8, 34-51.

Dicapai daripada

https://r.search.yahoo.com/_ylt=Awr9ImEZiKfF.iIAIQNXNyoA;_ylu=Y29sbwNncTEEEcG9zAzEEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1604450457/RO=10/RU=https%3a%2f%2fejournal.undip.ac.id%2findex.php%2fsabda%2farticle%2fdownload%2f13238

%2f10023/ RK=2/RS=1rT.cabRGXIXhUYMCrhcJA5kydM-

Zaitul Azma Zainol Hamzah dan Ahmad Fuad Mat Hassan. (2011). Bahasa dan Pemikiran dalam Peribahasa Melayu. Gema Online.11(3), 31-59. Dicapai daripada https://r.search.yahoo.com/_ylt=Awr9Ds_nhaFfPogAXyIXNyoA;_ylu=Y29sbwNncTEEcG9zAzEEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1604449896/RO=10/RU=https%3a%2f%2fwww.researchgate.net%2fpublication%2f270219170_Bahasa_dan_Pemikiran_dalam_Peribahasa_Melayu/RK=2/RS=k8Swm1RfSvqrkLy6OdCs.FWhBps-